

UDENRIGSMINISTERIET

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere.

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806



Bilag

1

Journalnummer

400.C.2-0

EUK

25. februar 2004

Til orientering for Folketingets Europaudvalg vedlægges Miljøministeriets grundnotat vedrørende meddelelse fra EU-Kommissionen: "Fremme af teknologi til bæredygtig udvikling: En handlingsplan for miljøteknologi", KOM(2004) 38 endelig.

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Meddelelse fra EU-Kommissionen: "Fremme af teknologi til bæredygtig udvikling: En handlingsplan for miljøteknologi" KOM (2004) 38 endelig

1. Status

EU kommissionen har d. 28 januar 2004 fremlagt en miljøteknologisk handlingsplan: "Fremme af teknologi til bæredygtig udvikling: En handlingsplan for miljøteknologi" Handlingsplanen er udarbejdet i et samarbejde mellem DG Miljø og DG Forskning, med DG miljø som hovedansvarlig.

Handlingsplanen er en opfølgning på Det Europæiske Råds (DER) bæredygtighedsstrategi i Gøteborg i 2001, samt beslutningen om at se denne strategi i sammenhæng med EU's Lissabon strategi. I Gøteborg pegede EU's stats- og regeringslederne bl.a. på potentialer for at miljøteknologisk udvikling kan bidrage til vækst, innovation og miljøforbedringer. I forlængelse heraf meddelte EU-kommissionen, op til forårstopmødet i Barcelona, at den vil udarbejde en Miljøteknologisk handlingsplan¹. Et initiativ som er blevet hilst velkommen af Stats og Regeringscheferne; senest på deres møde i Bruxelles, december 2003.

2. Formål og indhold

Formålet med Handlingsplanen er

- at fjerne barrierer for at miljøteknologi kan bidrage til miljøbeskyttelse, konkurrenceevnen og økonomisk vækst,
- at EU bliver førende for udvikling og anvendelse af miljøteknologi samt
- at mobilisere virksomheder, forskningsinstitutioner, myndigheder, miljøorganisationer, forbrugere m.fl. til at støtte disse mål.

Miljøteknologi anvendes i handlingsplanen som en fælles betegnelse for alle teknologier, der bidrager til et bedre miljø; herunder 1) rense- og ressourcehåndte-

¹ "Miljøteknologi og bæredygtig udvikling" KOM (2002) 122 Endelig

ringsteknologier samt 2) alle teknologier, produkter og services, der er mere miljøvenlige end relevante alternativer².

Handlingsplanen indebærer ikke isoleret set vedtagelse af nye direktiver. Men der er en række initiativer i handlingsplanen, der skal danne baggrund for, at kommende EU-direktiver understøtter formålene med handlingsplanen. Uden langsigtede miljømål, med tilhørende bindende regler og incitament på kort og mellem lang sigt, er det ifølge handlingsplanen, ikke muligt at realisere planens målsætninger. Ligeledes forudsætter indfrielsen af målene et innovativt erhvervsklima, hvor europæiske virksomheder er i stand til at konkurrere på verdensmarkedet for miljøteknologi.

Handlingsplanen foreslås gennemført som en proces, hvor dens elementer med faste mellemrum evalueres og videreudvikles såvel på EU plan som i de enkelte medlemslande. For at understøtte processen foreslås udviklet indikatorer, der er egnet til at benchmarke EU i forhold til omverdenen, samt benchmarke de enkelte medlemslandene indbyrdes. Rammen herfor er den åbne koordinationsmetode³, som den anvendes i opfølgningen på Lissabon strategien. Den første evaluering skal ske om 2 år i tilknytning til DER's forårstopmøde.

Handlingsplanen er inddelt i tre indsatsområder:

1. Fra forskning til marked.
2. Forbedring af markedsvilkårene.
3. Den globale indsats.

I tilknytning til disse tre indsatsområder beskrives i alt 25 indsatser og initiativer. 11 af disse er særligt prioriterede⁴. Hertil kommer, at der er tre initiativer knyttet til den videre proces med at videreudvikle handlingsplanen.

Fra forskning til marked.

Dette indsatsområde har fokus på at styrke den miljøteknologisk orienterede forskningsindsats samt bidrage til en markedsmodning af nye miljøteknologiske

² Denne type miljøteknologi er "relativ" ifølge sin natur, og er nok så meget udtryk for en udviklingstendens, hvor eksisterende teknologier og produkter løbende afløses af mere ressource- og miljøeffektive teknologier og produkter. Hvilke konkrete teknologier og produkter der opfylder kriteriet er altså tids og tildels steds specifikt.

³ Den åbne koordinationsmetode (Traktaten's artikel 99) blev etableret for at koordinere den økonomiske politik. I forbindelse med Lissabon strategien introduceredes en ny udgave af metoden med en stærkere guiding og koordinerende rolle for DER.

⁴ En samlet liste over de foreslåede indsatser fremgår af bilaget.

muligheder. Der peges på fem indsatsområder, hvoraf de tre er særligt prioriterede – disse beskrives kort nedenfor.

En større og mere fokuseret forsknings- og demonstrationsindsats. Denne indsats skal have fokus på såvel 1) de langsigtede mere visionære miljøteknologiske perspektiver som på 2) de miljøteknologiske perspektiver som kan realiseres på kortere sigt.

Offentlige forsknings- og udviklingsprogrammer er en væsentlig kilde til finansieringen af denne forsknings- og udviklingsindsats. EU's rammeprogram for forskning spiller en vigtig rolle både som finansieringskilde, men også som ramme for at binde nationale forskningsaktiviteter sammen. Umiddelbart kan eksisterende midler knyttet til EU's forskningsprogrammer i højere grad end hidtil fokuseres så de understøtter den miljøteknologiske handlingsplan. Samtidigt kan planlægningen af det næste rammeprogram ske i en form der understøtter indholdet i den miljøteknologiske handlingsplan. EU's LIFE program er en anden relevant finansieringskilde i EU-regi.

Lancering af teknologiplatforme – udvikling af fælles visioner. Teknologiplatforme er i EU-kommissions terminologi et strategisk værktøj der bringer relevante aktører sammen omkring formulering af langsigtede visioner for udvikling og fremme af en specifik teknologi, eller for løsning af en specifik opgave.

EU kommissionen vil i første omgang etablere teknologiplatforme der skal fremme 1) hydrogen og brændselsceller, 2) solceller og 3) vand og sanitets teknologier – alle tre teknologi platforme er knyttet til prioriterede indsatsområder fra Johannesburg topmødet om bæredygtig udvikling.

Teknologiplatformene skal bl.a. formulere strategisk orienterede forskningsinitiativer, bringe industri og finansieringsinstitutioner sammen, undersøge muligheder for teknologioverførelse til udviklingslande samt lave forslag til forskning og demonstrationsprogrammer.

Fælles standarder for test af miljøteknologier. I dag er det ofte vanskeligt for producenter af miljøteknologi at dokumenterer såvel den miljømæssige som den økonomiske gevinst knyttet til deres teknologi. EU kommissionen vil derfor inden for rammerne af 6. rammeprogram, tilskynde til etablering af en række testnetværk. Hvert af testnetværkene skal omfatte et miljøteknologisk tema, som f.eks. vand, energi og fødevareproduktion. Testnetværkene skal være ansvarlige for udvikling af europæiske standarder for test af miljøteknologi. Producenter af

miljøteknologier vil dermed få mulighed for at få testet og certificeret deres miljøteknologier ved en af de mange allerede eksisterende europæiske testinstitutioner. Testene skal foruden miljøperformance også inkludere deres omkostningseffektivitet, f.eks. prisen for en CO₂ reduktion.

Forbedring af markedsvilkårene.

Dette indsatsområde har til hensigt at lette markedsadgangen for miljøteknologier. Der eksisterer allerede mange potentielle teknologier, som kan bidrage til miljøforbedringer, men disse udnyttes ikke altid i tilstrækkeligt omfang. Dette skyldes faktorer som: fastlåsnings i eksisterende teknologier, prismekanismer der favoriserer de mindre miljøvenlige produkter, ringere adgang til finansiering. Der er i alt 17 indsatsområder på inden for dette område, hvoraf de fem er særligt prioriterede – disse beskrives kort nedenfor.

Performance-standards

For at understøtte industriens udvikling af miljøteknologi er der behov for at sætte langsigtede og visionære mål for teknologiernes miljøperformance. Miljøperformance skal opgøres i konkrete og målbare værdier, og standarden sættes vha. informationer om bedst tilgængeligt teknologi på pågældende tidspunkt. På lang sigt kan performance-standards gøres juridisk bindende, hvis frivillige aftaler ikke er effektive. Medlemslandene og andre relevante aktører skal inddrages i arbejdet med at udvikle og identificere performance-standards.

Performance-standards for produkter udvikles indenfor rammen af EU's Integrerede Produkt Politik (IPP), hvor produkter med det største miljømæssige potentiale identificeres eller indenfor rammen af EU-kommissionens forslag til direktiv om miljøvenligt design af energiforbrugende produkter (EuP).

Målrettede investeringer – bedre muligheder for investeringer i miljøteknologi

EU kommissionen vil undersøge, hvordan anvendelsen af eksisterende finansieringsinstrumenter kan styrkes med henblik på at kommercialisere og øge anvendelsen af miljøteknologi. Relevante investeringskilder er den Europæiske investeringsbank, Den europæiske teknologi-iværksætter-facilitet, Den Europæiske Investeringsfond samt Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling. Den sidste har særlig fokus på de nye EU-lande. Der er allerede indledt en række drøftelser mellem kommissionen og disse finansielle institutioner hvor der er fokus på bedre betingelser for investeringer i miljøteknologi.

Økonomisk baserede instrumenter – barrierer skal reduceres og incitamenterne skal øges.

Oftentimes er prisen den vigtigste barrierer for anvendelse af miljøteknologi. Hvis miljøomkostningerne i højere grad kommer til at indgå i varernes pris vil mange miljøteknologiske løsninger blive konkurrencedygtige. "Getting the price right" kan sikres via en lang række forskellige instrumenter som opsættelige forureningstilladelser, ressource- og forureningsafgifter, subsidier mv. Som følge af etableringen af det indre marked vil fælles skridt i EU på dette område

være en fordel. Aktuelt lægger handlingsplanen op til at dette initiativ initieres via den åbne koordinationsmetode.

Miljøskadelige subsidier er en anden vigtig barrierer for anvendelse af mere miljøvenlige teknologier. OECD er ved at udvikle en metode til at kortlægge denne type subsidier. Som en del af handlingsplanen vil EU-kommissionen sammen med medlemslandene, gennemføre en kortlægning af miljøskadelige subsidier med udgangspunkt i OECD's metode.

Offentlige indkøb.

Offentlige indkøb svarer til 16 % EU's bruttonational produkt. Som en del af handlingsplanen vil kommissionen undersøge mulighederne for at øge de offentlige indkøbs betydning for udvikling og anvendelse af mere miljøvenlige teknologier. For produkter med en lang livscyklus skal der i udbudene bl.a. mere fokus på opgørelse af de omkostningerne i hele livscyklusen. Specielt på energiområdet kan øgede omkostninger til investeringer tjene sig selv hjem i løbet af den samlede livscyklus.

Indsatsen skal også ses som en del af indsatsen for at fremme et konkurrencedygtigt innovationsorienteret samfund i form af innovationsfremmende offentlige indkøb. Ved i tilknytning til udbudene at stille krav til miljøperformance, som ikke kan indfries med eksisterende kommercielt tilgængelige teknologier, skal nye miljøinnovationer fremmes. Handlingsplanen skal promovere anvendelse af denne type miljøteknologiske innovationsinstrumenter i den offentlige indkøbspolitik.

Støtte til videns- og kompetenceopbygning hos centrale aktører

Aktørernes accept af og viden om miljøteknologi er ifølge handlingsplanen en vigtig forudsætning for øget anvendelse af mere miljøvenlige teknologier. EU kommissionen vil gøre en særlig indsats for at fremme et fælles europæisk system for miljø- og energimærkning af produkter. Kommissionen vil også undersøge hvordan der kan udvikles system der sikre bedre information til de "professionelle" indkøbere, om produkternes miljøegenskaber.

Kommissionen vil også sikre bedre gensidig synenergi mellem medlemslandenes uddannelses og undervisningsaktiviteter som er rettet mod aktørgrupper med særlig betydning for realisering af miljøteknologiske potentialer. Til dette formål vil kommissionen bl.a. inddrage Den Europæiske Socialfond og Marie Curie-stipendierne.

Den globale indsats

Dette indsatsområde har fokus på at styrke EU's indsats for at fremme den globale anvendelse af miljøteknologi. Anvendelse af miljøteknologi kan bl.a. bidrage til at opnå de internationale bæredygtighedsmålsætninger eksempelvis Johannesburg-målsætningerne.

Der er i alt tre indsats på inden for dette område, hvoraf de to er særligt prioriterede – disse beskrives kort nedenfor.

Fremme af anvendelsen af miljøteknologi i udviklingslandene

Denne indsats fokuserer på at styrke anvendelse og udvikling af miljøteknologier i udviklingslandene. I EU støtter allerede i dag på forskellig vis anvendelse af miljøteknologi i ulandene. Men bl.a. EU forsknings og udviklingsorienterede aftaler med andre lande og regioner skal anvendes mere målrettet som et instrument til at miljøteknologisk vidensopbygning i ulandene.

I Johannesburg blev der fremsat en række vigtige initiativer til at fremme miljøteknologisk udvikling i udviklingslandene, herunder i forhold til vand, energi og vedvarende energi. CDM og JI initiativerne under Kyotoprotokollen rummer ligeledes potentialer. Her foreslås eksempelvis private investeringsprojekter og offentlig/ private partnerskaber. Handlingsplanen skal bidrage til at følge op på disse intentioner.

Investeringer og handel skal bidrage til realisering af miljøteknologiske potentialer

Denne indsats fokuserer især på den private sektors rolle i forhold til udbredelse af miljøteknologi. Direkte investeringer i eksempelvis udviklingslande er et effektivt middel til teknologioverførsel samt overførsel af viden og ekspertise. Kommissionen ser OECDs retningslinier for multinationale virksomheder, som et vigtigt skridt på vejen mod en øget ansvarlighed hos virksomheder og investorer. Retningslinierne opmuntrer til f.eks. at understøtte forsknings- og udviklingsaktiviteter i værtslandet.

Handlingsplanen skal bl.a. bidrage til en øget indsats for at der kommer øget fokus på miljøteknologiske muligheder hos en række internationale investerings banker og kredit institutioner, herunder hos den Den Europæiske Investeringsbank, Den Europæiske Bank og Verdensbanken. Kommissionen vil i denne sammenhæng bl.a. undersøge hvordan miljøhensyn i højere grad kan integreres i eksportkreditpolitikken. Man vil i forlængelse heraf fremme en række tiltag i OECD regi i 2004.

3. Nærhedsprincippet & proportionalitetsprincippet

Da der er tale om en meddelelse er nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet ikke relevant.

4. Konsekvenser for Danmark

Handlingsplanen i sig selv har ingen lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser for Danmark.

5. Høring

Rapporten er sendt i offentlig høring d. 2. februar 2004. Fristen for levering af høringssvar er d. 20. februar 2004.